

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهرا(س)

شهرستان قروه

ذکر خدا از دیدگاه قرآن

استاد راهنما:

سرکار خانم حسینی

تهیه و تنظیم :

فائزه موذن

زمستان ۹۲

اهدائیه

به ساحت سید الساجدین زین العابدین روح ذکر و عبادت آقای خوبان مبلغ واقعه عاشورا دردانه
حسین بن علی نور چشم باقرالعلوم آقا زین العابدین علی بن الحسین «علیه السلام»

تقدیر و تشکر

تقدیر و تشکر دارم از زحمات بی دریغ همسرم که اجازه دادند من پا در این عرصه مقدس بگذارم هم چنین از زحمات استاد خوبم خانم حسینی تشکر و قدردانی می کنم.

چکیده

ذکر از نظر لغوی یادآوری خداوند است در اصطلاح ذکر یعنی چیزی که از قلب برگذرد و بر زبان جاری شود این ذکر و یاد خدا در ابتدای خلقت اولین انسان ها نیز وجود داشته و آنها خدا را به

وسیله کلماتی می خوانند که این کلمات به وسیله پیامبران به مردم انتقال پیدا کرد و وسیله ی ارتباط مردم با خدا شد.

گفتیم در دین مبین اسلام سفارشهای زیادی به یاد خدا شده است که نمونه بارز آن پیامبر اسلام است که یاد خدا را در زندگی خود عملی ساخت به مردم را تشویق به این امر می کرد در مجلس نمی نشست مگر با یاد خدا و هرکار را با یاد او آغاز می کرد.

ذکر گفتن زندگی اهمیت زیادی دارد که تمام پیامبران از اول تا آخرین پیامبر به آن سفارش کرده اند ، چون ذکر یاد خدا انسان را از شیطان دور کرد ، و او را فلاح و رستگاری می رساند و در زندگی آرامش زیادی می دهد.

ذکر زبانی یعنی ذکری که بر زبان جاری فارغ از اینکه ازقلب برگذرد ولی قلبی یعنی علاوه بر زبان که در مرحله اول است باید در دل و جان او جای گیرد ، گاهی انسان در شگفتی های آفرینش تأمل می کند که این امرپسندیده است و زمینه نزدیکی به خداست.

ذکر این امر پسندیده الهی آفات زیادی دارد که باید به آنها توجه شود ، می تواند فردی باشد و درون او شکل گیرد می توان هوای نفس که تمایل به شهوات است را نام برد که این امر پریشانی در زندگی را به دنبال دارد ، انسان که پریشان باشد کم کم شیاطین به سراغ او آمده و او را سرگرم می سازند و او نیز کم کم سردرگم می شود و در منجلا ب دنیا غرق می شود عوامل بیرونی زیادی نیز دارد که می توان دوستان نااهل و گمراه را نام برد که باعث می شود کافران در قیامت وای بر خود گفته و پشیمان شوند چرا که فلان شخص گمراه را به دوستی گرفته است ؛ علاوه بر اینکه ذکر آفاتی داشت و فوایدی نیز دارد هم فردی و هم اجتماعی که هر کدام مواردی دارند: از جمله

فواید فردی ذکر مثل ، آبادی دل و ... و ، اجتماعی : شرح صدر سینه گشاده که آمادگی یاد خدا را دارد و نزدیک تر به خدا می شود.

کلید واژه: استعانت ، ذکر ، بندگی ، تقوا ، تهذیب

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

: و مردان و زنانی که بسیار یاد خدا هستند ، خداوند برای آنها مغفرت و پاداش عظیمی را فراهم ساخته است.^۱

پیامبر اکرم (صل الله علیه و آله) فرمودند: «وَمَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ أَحَبَّهُ اللَّهُ وَ مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا كُتِبَتْ لَهُ بَرَاءَتَانِ بَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ» : کسی که خدا را بسیار یاد خدا کند ، خدا او را دوست می دارد و برای او دو براءت نوشته می شود، براءت از آتش و براءت از نفاق و اگر کسی از آتش دردناک جهنم نجات یابد و به بهشت درآید رستگار شده است.^۲

ج: ثوابی برتر از جهاد و شهادت در راه خدا

پیامبر اسلام فرمودند: آیا از بهترین اعمالتان و بالاترین آنها از نظر درجات و پاکترین آنها نزد ما ، و آنچه برای شما بهتر از دینار و درهم است و نیز بهتر از این است که با دشمنان برخورد کنید (جهاد) و آنها را بکشید و یا آنها شما را بکشند (به شهادت برسانند) به شما خبر ندهم؟ عرض کردند: بلی ، حضرت فرمود: و ان چیز «یاد بسیار خدا» است و حضرت فرمود: کسی که به او زبان «ذاکر» داده شده در حقیقت خیر دنیا و آخرت به او داده شده است پس باید همه تلاش خود را کنیم تا بتوانیم به آن درجه ای که خدا گفته برسیم.

^۱ احزاب / ۳۵

^۲ آل عمران / ۱۸۵

نتیجه گیری

با مروری کوتاه بر مذاهب و ادیان، بر انسان تعیین حاصل می شود ، که همه ملت های جهان در هر عصر و مصری برای دست یافتن به نیازها و حاجت های غیر قابل دسترس خود به ویژه برای فرار از مرگ و نابودی و رسیدن به جاودانگی و ابدیت به نیروی مافوق و خدای ازلی و ابدی و سرمدی و قادر مطلق ... متوسل شده و برای رضایت و جلب توجه و استمداد از او به نحوی با او راز ، اذکار ، اعمال ، حرکات خاصی با او ارتباط برقرار کرده اند.

قرآن کریم به جاودانگی ، ، ماندگاری انسان بسیار بها می دهد و می پردازد و مسلمانان را به آن بیم و امید داده است ؛ بدین جهت مسلمانان زیادی در قالب فرقه و سلسله و محفل های مختلف برای رسیدن به مقصد نهایی از همدیگر سبقت و رقابت نمودند ، ولی عده ای به دلیل عدم توجه و دور اندیشی نسبت به خطر و طولانی بودن راه به دو رکن اساسی و مطمئن و حیاتی ، یعنی قرآن و عصمت اهمیت ندادند و در مسیر خود ، لغزش ها ، کژی ها ، خطاها گرفتار شدند و در دام شیطان افتادند.

ذکر با همه آثاری که گفتیم برای ما و جامعه برکات زیادی دارد خیلی از چیزهای دیگر موانع و آفات زیادی هم آن را تهدید می کند که هر کدام از آنها به نوبه خود می تواند ما را از این عامل سعادت و رستگاری ابدی محروم سازد که بعضی از این موانع و آفات به خود انسان مربوط است و موانع درونی محسوب می شوند تا انسان تهذیب نفس نکرده و درونش را از بروز و ظهور این موانع پاکسازی ننموده است همیشه با مشکل مواجه خواهد بود.

برخی دیگر از آنها گرچه جنبه بیرونی دارند مانند جلوه های زندگی دنیا و مال و فرزند با این حال اینها هم برای کسانی ، موانع بحساب می آیند که مشکل درونی و نفسانی خود را برطرف نکرده باشند ، و لذا به خاطر توجه و علاقه بیش از حد به زندگی دنیا و مال و فرزند سرگرم آنها می شوند و از یاد خدا باز می مانند در حالیکه افراد مُهذب خود ساخته که تمایلات نفسانی خود را تعدیل کرده اند ، زمینه ای را برای سرگرم شدن به اینها بازماندن از یاد خدا و آخرت باقی نمی گذارند و از سوی دیگر ، همه موانع و آفات هر کدام به نحوی زمینه را برای حضور شیطان و خرابکاری های بیشتر او فراهم می سازند.

ذکر آثار زیادی دارد که می توان شفای باطنی و روحی را نام برد ذکر باعث شفای دردها و زخم های روحی و باطنی است رحمت الهی و امیدواری به یاری او در گرفتاریها در رضایت بر مقدرات الهی و بالاخره استقامت در برابر ناملایمات دل انسان را از شکاف مذکور نجات می دهد و آن را تبدیل به دلی پاک و سالم می کند ذکر باعث زنده دلی انسان است وقتی جان ما به تغذیه نیاز دارد روح ما به تغذیه احتیاج دارد تغذیه روح ما ذکر و یاد خداست که روح را تقویت می کند و آن را زنده می دارد. هم چنین ذکر و یاد خدا دل را آباد می کند گفتیم که خانه ای اگر آباد نباشد همواره با خطر فروریختن سقف دیوارها مواجه است لذا ، ممکن است با کوچکترین زلزله ای از هم بپاشد پس این یاد خداست که از خطر فروریختن جلوگیری می کند یاد خدا آرامش دلهاست ساد

خداست که روح و جان را به آرامش می رساند ذکر آثار دنیوی و اخروی دارد دنیوی که اشاره شد اخروی آن نیز آثاری دارد مانند بهای بهشت که در مقابل یاد خدا بهشت را برای خود بخیریم و از آثار آن بهره مند شویم و از فلاح و رستگاری اخروی استفاده کرده و ارزان آن را نفروشیم به بهای اندک.

فهرست منابع و مأخذ

- ۱- قرآن کریم ، ترجمه ی مهدی الهی قمشه ای ، تهران ۱۳۶۱
- ۲- نیشابوری ، عبدالحسین ، ادب زیارت ، معرفت زائد ، قم ، ۱۳۸۲
- ۳- الماسی ، علی ، ذکر از دیدگاه قرآن و اهل سنت ، شکوری ، قم ، ۱۳۸۴
- ۴- انصاریان ، حسین ، صحیفه ی سجادیه ، پیام آزادی ، تهران ، ۱۳۷۴
- ۵- محمدی وایقانی ، کاظم ، تجلی ذکر در آیینہ ی وحی ، دیدگاه ، تهران ۱۳۷۲

